Több szűnik meg, mint ahány alakul

Nehezebb helyzetben a gmk-k

Reménykedők is jócskán vannak

A változás szele, a vállalkozói szellem térnyerése keltette életre 1982-től a gazdasági munkaközösségeket.

Melegh Frigyesné csoportvezető foglalkozik a Pécs Megyei Város V. B. Hivatalánál a gmk-ügyekkel.

A tagok társasági szerződést kötnek és azt jóváhagyásra nyújtják be hozzánk, mint I. fokú iparhatósághoz.

– Kell valamiféle indoklás?

– Sem a megalakulásukhoz, sem a megszüntetésükhöz nincs szükség semmiféle indokra.

A kimutatásai azt mutatják, mostanában több a megszűnő, mint az újonnan alakult gmk.

Pécsett és a városkörnyéki községekben 1986. végén 265 önálló gmk-t, az elmúlt év végén már csak 259 önálló gmk-t tartottak nyilván. Tavaly október elejétől február végéig a nyilvántartásaiból kihúzott 28 önálló közösséget, míg újként lajstromba vett 10 önálló gmk-t. 1988-ban eddig megszűnt 29 és alakult 8 gmk.

– Több önálló gmk azért szűnt meg, mert kisszövetkezetté alakult át, úgy előnyösebb számukra a szabályozás, és mert ezáltal „jogi személyek" lehetnek – mondja a csoportvezető.

*

Miért szüntek meg?

A Rend Takarító GMK 1984-ben alakult (munkahelyük) az AGROBER székház takarítására. Tavaly februártól szüneteltették tevékenységüket, és év végével megszűntek. A volt közös képviselő:

– A vállalatot terhelő 20 százalékos keresetszabályozási különadó hátrányos helyzetbe hozott minket a kisiparosokkal szemben, de a vállalatnak sem érte meg e többletköltség miatt tovább foglalkoztatni minket.

– Mennyit keresett?

– Én a napi három órás munkával többet, mint a főmunkaidőben építész szerkesztőként. A pénz nagyon hiányzik, de a kemény rabszolgamunka egyáltalán nem.

A Plan-Comp Általános Közgazdasági és Számítástechnikai Szervező és Tanácsadó Gmk a hosszú neve ellenére is mindössze két embert jelentett majd három éven át. A volt közös képviselő:

– Bér- és munkaügyi dolgokkal foglalkoztunk a főmunkaidőn túl. Tovább már nem bírtuk energiával. Meg aztán kiszámítottuk, körülbelül 10 forintra jött ki a tiszta órabérünk. Ennyiért nem szabad kihajtani magunkat.

A Kisipari Ügyvitel Gmk majd öt éven át tevékenykedett három taggal. A volt közös képviselő:

– Egyikünk betegsége miatt dőlt ki, a másik családi okok miatt nem vállalta tovább. Ha nem így alakul, együttmaradunk. Pedig most van csak jövője az ilyen tevékenységnek, hisz a kisiparosok, kiskereskedők könyvelését vezettük. Most szellemi szabadfoglalkozásban csinálom azt tovább...

Az Otthon Építő- és Tatarozó Gmk majd két és fél év után szüntette meg önmagát. Közös képviselőjük *Lukács Mihály* az okokról:

– Kedvezőbb, ha kisiparosként dolgozunk tovább, különkülön. Ha a vállalatok velünk végeztetik el a munkát, azért 20 százalék különadót kötelesek fizetni. Így egyre nehezebb létezni. Ha viszont kisiparost kérnek fel, akkor nincs ez a plusz 20 százalék, tehát mindenképpen hátrányba kerültünk velük szemben. A vállalati számlák sem érkeztek meg mindig időben... Reméljük, kisiparosként többre jutunk...

*

Reménykedők is jócskán vannak.

– A gmk nemcsak a köztudatban, a valóságban is örök vesztes dolog. Mellékfoglalkozásként nem is szokványos dolgokat csinálunk. Belefáradtunk már, a kedvünk is elment. Tavaly 100 forint szerződött bevételből még 39 maradt nekünk, idén talán 21 forintunk lesz. Megéri ennyiért esténként, hétvégeken is dolgozni? Nem! Erre az évre még van szerződött munkánk, különben abbahagynánk – zárja le a témát a fiatal építészmérnök.

Az 1982 májusában alakult Alkotók Tervezői Gmk tavaly ősszel lett Stúdió. Vezetőjük *Sík László:*

– Az összes előnytelen módosítás ellenére is tovább csináljuk azt, amihez értünk és ami a szakmánk. Alapelvünk, hogy első a munka elvégzése és gazdaságossága, de lényeges számunkra a korrektség is.

– Megéri?

– A szabályozók minket is egyre jobban beszorítanak. Ezt egy pontig úgy tudjuk kivédeni, hogy az átlagosnál jobb a felszereltségünk.

– Melyek ezek a „beszorító" változások?

– Féljogi személyként működünk, mégis előírás az elszámolási számlakötelezettség, mint a jogi személyeknél. Jelentős tehertétel a főállású dolgozóinknál a 40 százalékos sztk-járulék, ami több a tavalyinál, viszont betegség esetén csak a 8. naptól jár a táppénz. A vállalkozói adó 25 százaléka is nagy érvágás. A keresetszabályozási különadó is leadja a leckét, ha munkát akarunk elnyerni vállalatoktól, mert nekünk ezzel a 20 százalékkal kell olcsóbbnak lennünk, hogy mi kaphassuk meg a megbízást. Így aztán jó, ha marad nekünk tisztán a 15 százalék...

*

A Kisépterv Épület- és Közműtervező és Kivitelező Gmk 1982 októberében alakult 5 taggal. Jelenleg a főállásúakkal és mellékfoglalkozásúakkal együtt 28-an vannak. Közös képviselőjük *Heinemann Istvánné* építőmérnök, kőműves mestervizsgával is rendelkezik. Ez a kettősség jellemzi őket, s ez rugalmasságuk záloga is.

– 1988 január előtt 20 fölötti taglétszámmal csak 10 alkalmazottat foglalkoztathattunk, azóta már 30-at. Emiatt is, ha gmk-ként nem győztük vagy nem vállalhattuk fel annak nagysága miatt a munkát, akkor önálló kisiparosként birkóztunk meg vele. Egy kisiparos 6 főt alkalmazhatott –, most februártól már viszont ő is harmincat foglalkoztathat. Ahogy lehetséges, vagy előnyösebb, úgy vállaljuk gmk-ként vagy önálló kisiparosként a munkát a 20 százalékos különadó miatt.

A Kontakt Villamosipari Gmk-t hat éve alakították hatan, öt éve telephelyet építettek maguknak, ma már a bedolgozókkal együtt huszan vannak. Gépek és gépsorok villamos berendezéseit készítik és szerelik a Sopiana Gépgyárnak, és kapcsolószekrényeket készítenek. Új profiljuk az ipari elektronika, induktív és kapacitív közelítéskapcsolókat gyártanak.

– Mit jelentenek az új szabályzók? – kérdeztem *Hirth Ferenc* közös képviselőt.

– Megijedtünk. De reménykedünk, hogy az állami cégeket sújtó diszkriminatív, 20 százalékos többletadó előbb-utóbb megszűnik. Ha ez bekövetkezik, akkor már nem érezhetjük magunkat másodrendű állampolgárnak. Keményen kell továbbra is dolgoznunk, és nemcsak napi 8 órában. De nemcsak anyagiakban jelent számunkra hátrányt ez az év. Az adminisztráció is annyira felduzzadt, (jelenleg több mint tízszer annyi a papírmunka, mint a megalakulásunk évében volt), hogy beleöldökölünk. A nyilvántartásokból is nyilvántartást kell már vezetni. Így aztán lassan már nem marad időnk gondolkodni és termelni.

A Piramis Építő- és Tatarozó Gmk közös képviselője, *Géczi Jenő* a 88-as változásokról:

– Gazdaságilag rosszabbul jártunk. A jövedelemadó-kedvezmény közel sem hoz annyi előnyt, mint amennyit elvisz a 25 százalékos vállalkozói adó, ugyanakkor, ha nem lenne az a közületekre kiszabott plusz 20 százalékos diszkriminatív adó, még több munkát is vállalhatnánk. Bár ez utóbbit ki tudjuk kerülni a munka megválasztásával, hisz főként állami és költségvetési megbízóknak építünk társasházat, üzletet és szociális otthoni, kórházi munkáknál dolgozunk.

– Mi az, ami megnehezíti a helyzetüket?

– Az kivédhetetlennek látszik, hogy 8–10 százalékkal kevesebb lesz a jövedelmünk. Ez van. De legalább ne gyötörnének minket az örökös anyagbeszerzési és mellettük a fizetési nehézségek. A csekket fizetőeszközként már nemigen fogadják el sehol, így aztán az anyagbeszerzésnél többszázezer forintot kell zsebben tartanunk. Aztán az ÁFA, amit legtöbb esetben nekünk kell megelőlegeznünk és majd valamikor egy hónap múltán, vagy később kapjuk meg. Lassanként már annyi a kötelező adminisztrációnk, mint egy állami cégnek. Félő nálunk is, a létszám fele már az adminisztrációt kell, hogy végezze. Állandóan észnél kell lenni a papírmunkákkal, hisz tejünk felett is örökösen ott lebeg a büntetésveszély.

– Egy év múlva már meg tudjuk mondani...

Ugyanezt kérdeztem a márciustól tevékenykedő Egyenleg Könyvelő Gmk közös képviselőjétől, Tóth Istvánnétól is.

– A sok változás annyira megkeverte és megnehezítette a vállalkozókat, hogy lesz munkánk bőven és a jövőnk is biztosított. Segítünk a vállalkozóknak, ezáltal az államapparátus terheit is könnyítjük. A kisszövetkezetek, kisiparosok, kiskereskedők, szerződéses üzemeltetők, gmk-k, szakcsoportok naplófőkönyvének vezetését, a vállalkozói adó kiszámítását, a társadalombiztosítási járulék és az adók bevallásának elkészítését, az ÁFA és az SZJA kiszámítását és nyilvántartását készítjük el, adóügyi tanácsadást is végzünk.

– Mennyivel könnyebb vagy nehezebb most a gmk-k helyzete?

– Magasabb lett a főfoglalkozású tagok társadalombiztosítási járuléka, ez már a bruttó kereset 40 százaléka, előnye viszont, hogy költségként elszámolható és ténylegesen elért jövedelem a társadalombiztosítási szolgáltatások alapja. (Korábban ez a tag jövedelmét terhelte.) Megszűnt a társasági adó és különadó, helyette egységesen lépett be a 25 százalékos vállalkozói adó, de csak ha a gmk nyeresége meghaladja a 100 000, illetve adott esetben a 200 ezer forintot. Az is hátrányos, hogy a 20 százalékos ellenértékadó köre kiterjedt ez évtől a költségvetési szervekre és a kisszövetkezetekre is. A gmk-knál bizonyos mértékű jövedelemcsökkenést idéz elő az elmúlt évhez képest a társadalombiztosítási járulék és az SZJA. Viszont érdemes úgy dolgozniuk, hogy a nyereségük meghaladja a 400 000 forintos határt, mert akkor nem emelkedik olyan progresszíven az összes elvonás, és ezáltal a személyes jövedelmünk nem csökken az előző évekéhez képest.

Mire számítanak a most alakult gmk-k?

Az ÉPFOV Építőipari Fővállalkozó Gmk februárban alakult. Négyen mellékfoglalkozásként, (mérnök, szervező, és beruházó) fogtak össze, hogy megrendelőiknek a pénzügyi forrás kezelésétől a lebonyolításon át, a létesítmény üzembehelyezéséig komplexen, mindent elvégezzenek fővállalkozóként. Közműtársulások, építőközösségek szervezését, OTP és más ügyintézését is magukra vállalják. Fő profiljuk a közműépítés (mélyépítés), de mindennemű technológiai szerelést is végeznek.

A közös képviselőjüket kérdezem: *Megérte belevágni?*

– Egy év múlva már meg tudjuk mondani...

Ugyanezt kérdeztem a márciustól tevékenykedő Egyenleg Könyvelő Gmk közös képviselőjétől, Tóth Istvánnétól is.

– A sok változás annyira megkeverte és megnehezítette a vállalkozókat, hogy lesz munkánk bőven és a jövőnk is biztosított. Segítünk a vállalkozóknak, ezáltal az államapparátus terheit is könnyítjük. A kisszövetkezetek, kisiparosok, kiskereskedők, szerződéses üzemeltetők, gmk-k, szakcsoportok naplófőkönyvének vezetését, a vállalkozói adó kiszámítását, a társadalombiztosítási járulék és az adók bevallásának elkészítését, az ÁFA és az SZJA kiszámítását és nyilvántartását készítjük el, adóügyi tanácsadást is végzünk.

– Mennyivel könnyebb vagy nehezebb most a gmk-k helyzete?

– Magasabb lett a főfoglalkozású tagok társadalombiztosítási járuléka, ez már a bruttó kereset 40 százaléka, előnye viszont, hogy költségként elszámolható és ténylegesen elért jövedelem a társadalombiztosítási szolgáltatások alapja. (Korábban ez a tag jövedelmét terhelte.) Megszűnt a társasági adó és különadó, helyette egységesen lépett be a 25 százalékos vállalkozói adó, de csak ha a gmk nyeresége meghaladja a 100 000, illetve adott esetben a 200 ezer forintot. Az is hátrányos, hogy a 20 százalékos ellenértékadó köre kiterjedt ez évtől a költségvetési szervekre és a kisszövetkezetekre is. A gmk-knál bizonyos mértékű jövedelemcsökkenést idéz elő az elmúlt évhez képest a társadalombiztosítási járulék és az SZJA. Viszont érdemes úgy dolgozniuk, hogy a nyereségük meghaladja a 400 000 forintos határt, mert akkor nem emelkedik olyan progresszíven az összes elvonás, és ezáltal a személyes jövedelmünk nem csökken az előző évekéhez képest.

Murányi László

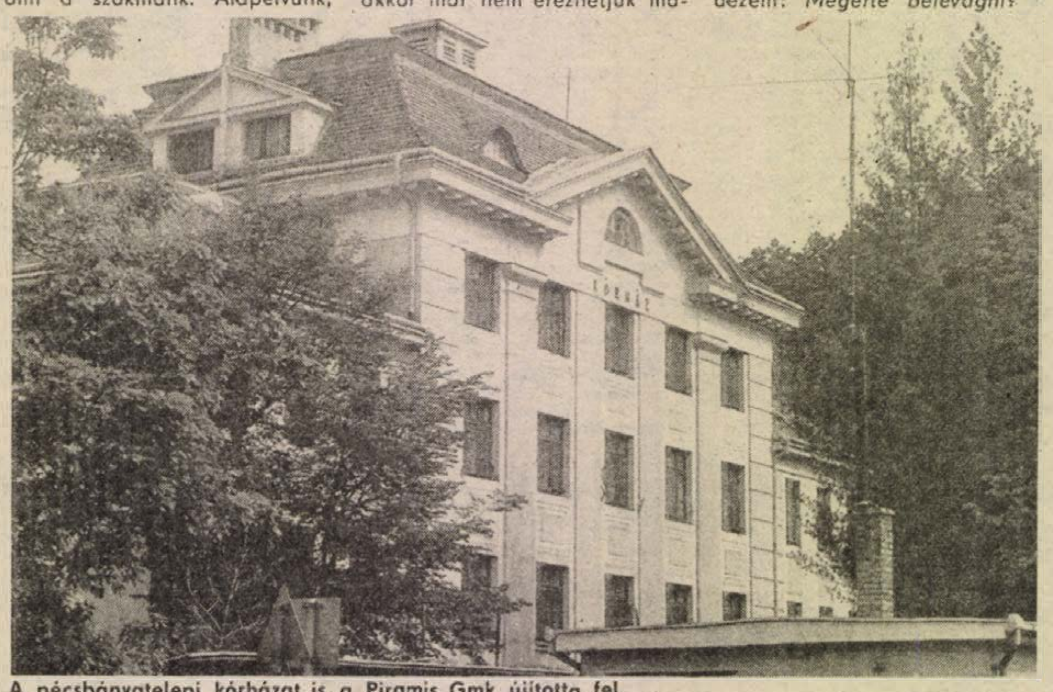

A pécsbányatelepi kórházat is a Piramis Gmk újította fel

A pszichodráma alkalmazásáról

A szerepjátszás modelljei

A pszichodráma alkalmazása napjainkban világszerte egyre terjed. Mind több kötet és tanulmány jelenik meg róla. A módszer a hatvanas évek elején eljutott hazánkba is, és a hetvenes évektől mind szélesebb körben használják. A felhasználás főleg pszichoterápiás, tehát gyógyító, személyiségváltoztató céllal történik. Nálunk még nem alakult ki az a gyakorlat, ami számos nyugati országban megfigyelhető, hogy a pszichodrámát vagy annak egyes technikai elemeit szinte mindenütt alkalmazzák, ahol csak csoportos körülmények között folyik valamilyen viselkedésfejlesztés, képességgyarapítás.

Ezért is üdvözlendő az *Erdélyi Ildikó* szerkesztésében *„A pszichodráma önismereti és terápiás alkalmazása"* címmel, az Akadémiai Kiadó gondozásában napvilágot látott kötet, amelynek célja kettős. Egyrészt megpróbálja eligazítani az olvasót a pszichodráma módszer alaptételeiben, technikáiban, dinamikájában, alkalmazási módszereiben. Másrészt igyekszik bevezetni a szakembereket a pszichodráma aktometriájába, amely lehetővé teszi az alkalmazott eljárás nyomon követését.

A könyv első része a pszichodráma módszer atyjának, Jacob MORENO-nak (1889–1974) a munkásságával, valamint a pszichodráma játék elemeivel, ill. sajátosságaival foglalkozik.

Moreno a pszichodráma alapgondolatát a következőkben fogalmazza meg. Az emberi spontaneitás és kreativitás elsősorban cselekvésbe ágyazva érvényesül. Csakhogy ez a cselekvés – mint indulatelvezető csatorna – veszélyes út. Az ember ui. tud dramatizálni, az „az ember szerepjátszó lény". A különféle játékok, misztériumok sok évezredes gyakorlata alakíthatta benne ki ezt az ősi képességet. Talán egyedül az embernek van meg az a készsége, hogy kettős tudattal képes megélni valamit. Tehát, hogy létrehozza, realizálja a fantáziáját átfúró életformákat.

A szerepjátszás három modellje a „Barbara-epizód", a „fort-da", valamint a „pedagógiai modell", amelyek egyaránt értékesíthetők a terápiás gyakorlatban és az önismereti munkában.

A pszichodráma minden változata (terápiás, önismereti vagy pedagógiai) csoportos eljárás, amelynek átlagos időtartama 2 óra. Ez azonban továbbfejleszthető prolongált ülésekké (4–6 óra), avagy maratoni pszichodrámává (8–14 óra).

Akár a klinikai, akár az önismereti csoportok összeállításáról van szó, minden esetben a csoportmunka elkezdése előtt a jövendő csoporttaggal egy vagy több egyéni, tájékozódó beszélgetés (vagy interjú) történik.

A pszichodrámacsoport első ülésén a csoportvezetők körvonalazzák a csoport tevékenységét és céljait. Vázolják, hogy zajlik le egy-egy ülés, mi fog ott történni. Az instrukciók nyomán a csoporttagok tudják, hogy az ülések akkor valósítanak meg valamit céljaikból, a csoport akkor tölti be funkcióját, ha játék születik.

A dramatikus játék a csoportülések folyamatában térben és időben jól elhatárolható egység. A játékos részéről kettős tudatot feltételez a valós helyzetek vagy körülmények kockázat nélküli újraélése vagy igazi indulatok lejátszása konstruált szituációban (a főszereplő pl. a játékban tisztában van azzal, hogy a férfi, akit itt ócsárol, akinek könyörög, vagy akiért aggódik, valójában nem az ő férje, stb.).

Egy játéknak akkor van vége, ha a felgyülemlett indulatok valamilyen elvezetést nyernek. Általában a játékosok érzékelik ezt, de előfordul, hogy a terapeuta avatkozik be.

A pszichodráma gyakorlatának céljai közé tartozik, hogy az ülések mindhárom szakaszát a csoporttagok személyes élményei alakítják: a játékosok, pillanatnyi állapotai, aktuális problémái, konfliktusai, mindig átszínezik a jelenetet. Tehát a pszichodrámajátékok egy része a valóság tartományában, másik része a fantázia, vágy világában, a valóságtól távol eső tartományban játszódik. Ebből fakad, hogy olykor az a feszültség hajtja a szereplőt, hogy most másképpen viselkedjen, mint régen. Ilyenkor a próba tudata itatja át a játékot.

Az is előfordul, hogy ún. intrapszichikus elemek jelennek meg a játékban, azaz a valós helyzet egyik emocionális összetevőjét (pl. irigység) megszemélyesítik, önálló dramatikus jelentéssel ruházzák fel.

A játékot többnyire rövid csend követi, amely alatt a szereplőkben ambivalens érzések kavarognak. A játékosok indulatai, érzései a játék során elvezetődtek vagy felduzzadtak, megkönnyebbülést vagy fokozott közlésvágyat élhettek át („kiadták magukat"). A nem játszó csoporttagok nézőként figyelik és követik a szereplőket, érzelmeikkel különböző hőfokon vesznek részt, melyeknek az utólagos megbeszélés során hangot is adnak. Egyesek közülük objektívek maradnak és kritikusak a látottakkal kapcsolatban, míg mások azonosulnak a szereplőkkel, esetleg saját élettörténetükből fakadóan. Végül vannak, akik közönyösen viselkednek.

A szerzők ezzel összefüggésben kiemelik a szakmai vezető szerepét és terápiás felelősségét, akinek aktívan kell elősegítenie a tudatosító feldolgozást.

A könyv további fejezetei az indulatvezetés, a dokumentációs vezérlés, a maratoni ülés, a csoportdinamikai elemzés, valamint a pszichodrámajáték formalizálásnak kérdéseivel foglalkoznak, konkrét példák tükrében.

Mérei Ferenc, Ajkay Klára, Domos Emőke és Erdélyi Ildikó monográfiája jelentősen gazdagítja pszichológiai és pszichiátriai irodalmunkat. Véleményem szerint nemcsak a pszichodrámát megérteni és alkalmazni kívánó szakemberek, hanem a szélesebb olvasóközönség érdeklődésére is számot tarthat.

Dr. Rikker Éva